

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

I. Przedmiot zamówienia

1. Zamówienie realizowane jest w ramach projektu nr POIS.02.04.00-00-0194/17 pn. „Opracowanie planów ochrony dla dwóch obszarów Natura 2000 na Dolnym Śląsku” i obejmuje zlecenie ekspertyz przyrodniczych (zwanymi dalej ekspertyzami) w granicach obszarów Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 oraz Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037 (zwanymi dalej Obszarami), na potrzeby sporządzenia dla każdego z tych Obszarów projektu planu ochrony. Ekspertyzy przyrodnicze obejmują w szczególności:
  - 1) sporządzenie harmonogramu prac terenowych,
  - 2) wykonanie szczegółowych inwentaryzacji przyrodniczych przedmiotów ochrony dla 100 % powierzchni wskazanych Obszarów (zgodnie z mapą stanowiącą załącznik C do Opisu Przedmiotu Zamówienia, z wyjątkami, o których mowa w części III B):
    - Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 o powierzchni 19 038,47 ha,
    - Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037 o powierzchni 35 005,30 ha,wraz z opracowaniem wyników inwentaryzacji niezbędnych do uzyskania wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony, obejmujących w szczególności:
    - a) analizę i ocenę występujących w Obszarach przedmiotów ochrony i obszarów ważnych dla ich funkcjonowania oraz rozpoznanie czynników istotnych dla przedmiotów ochrony,
    - b) analizę i zbadanie czynników i procesów wpływających na integralność poszczególnych Obszarów,
    - c) analizę roli poszczególnych Obszarów w zapewnieniu spójności sieci Natura 2000 i zbadanie uwarunkowań tej roli, zwłaszcza powiązań danego Obszaru z innymi obszarami Natura 2000 oraz wzajemnych oddziaływań z sąsiednimi obszarami Natura 2000,
  - 3) łączną ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony polegającą na:
    - a) w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych:
      - ustaleniu **parametru powierzchni i rozmieszczenia** siedliska przyrodniczego w danym Obszarze, uwzględniając jego fragmentację, trend zachodzących zmian oraz fragmentację poszczególnych wydziałów siedliska przyrodniczego,
      - ustalenie **parametru struktury poszczególnych wydziałów siedliska** przyrodniczego, uwzględniając stan ochrony jego typowych gatunków oraz procesów ekologicznych zachodzących w tym wydziale, w porównaniu ze strukturą i procesami typowymi dla właściwego stanu ochrony siedliska,
      - ocenie **parametru szans zachowania** siedliska przyrodniczego w przyszłości,
    - b) w odniesieniu do gatunków:
      - ustalenie **parametru stanu populacji**, uwzględniając liczebność i rozmieszczenie gatunku w danym Obszarze oraz trend zachodzących

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

- zmian liczebności, oszacowaniu, a także uwzględnieniu cech populacji gatunku, właściwych dla danej populacji gatunku,
- ustalenie **parametru siedliska gatunku**, uwzględniając wielkość i jakość poszczególnych wydziałów siedliska gatunku w porównaniu z cechami siedliska gatunku typowymi dla właściwego stanu ochrony,
  - ocenie parametru szans zachowania gatunku w przyszłości,
- 4) ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu przedmiotów ochrony, uwzględniając łączną ocenę poszczególnych przedmiotów ochrony, o której mowa w punkcie I.1.3, oraz ocenę prawdopodobnych kierunków zmian uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i ich możliwy wpływ na parametry,
- 5) ustalenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony danego Obszaru, zachowania jego integralności oraz spójności sieci Natura 2000 przez:
- a) rozpoznanie lub zmianę celów ochrony w innych formach ochrony przyrody położonych w danym Obszarze lub częściowo się z nim pokrywających,
  - b) wskazanie terenów, na których sposoby zagospodarowania powodowałyby lub mogą powodować znaczące negatywne oddziaływanie na Obszar,
  - c) wskazanie sposobu gospodarowania wodami,
  - d) wskazanie sposobów prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej,
  - e) wskazanie śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych (jeśli dotyczy przedmiotu ochrony),
  - f) wskazanie sprzyjających ochronie danego Obszaru kierunków rozwoju społecznego, gospodarczego,
  - g) sformułowania wskazań do planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzania lasu, inwentaryzacji stanu lasu, operatów rybackich i planów gospodarowania wodami,
  - h) wstępne ustalenie dla przedsięwzięć wskazanych przez Zamawiającego lub zidentyfikowanych przez Wykonawcę na etapie prac terenowych, ryzyka ich negatywnego oddziaływania na dany Obszar,
- 6) opiniowanie sformułowanych przez Planistę w oparciu o analizę obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw, wskazań do zmiany studiów lub planów, których realizacja może negatywnie wpływać na przedmioty ochrony danego Obszaru, ewentualnie przedstawienie własnej propozycji ww. zmian,
- 7) ustalenia celów działań ochronnych,
- 8) ustalenie działań ochronnych zapewniających utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, likwidację, ograniczenie zidentyfikowanych zagrożeń lub zapobieżenie im, oraz zachowanie lub poprawienie integralności danego Obszaru i roli, jaką dany Obszar pełni dla spójności sieci Natura 2000 przez:
- a) ustalenie działań ochrony czynnej, które powinny być wykonane dla przedmiotów ochrony,
  - b) ustalenie działań, które powinny być wykonane w celu odtworzenia lub przywrócenia gatunków lub siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla Wspólnoty,

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

- c) ustalenie działań, które są potrzebne dla utrzymania, odtworzenia lub poprawy funkcjonowania korytarzy ekologicznych łączących dany Obszar z obszarami sąsiednimi,
  - d) zaplanowanie rozmieszczenia obiektów i urządzeń służących celom ochrony danego Obszaru,
  - e) ustalenie działań, które należy podjąć w ramach gospodarki prowadzonej w Obszarach, zwłaszcza z zakresu gospodarowania wodami, zachowania lub odtwarzania możliwości wędrówki organizmów wodnych, zalesiania, kształtowania przestrzeni produkcyjnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej,
  - f) ustalenie działań pożądaných dla zrównoważonego rozwoju danego Obszaru bazujących na wykorzystaniu zasobów krajobrazu i przyrody, a nieprzeszkadzających osiaganiu, utrzymaniu lub odtwarzaniu właściwego stanu przedmiotów ochrony, zwłaszcza działań dotyczących zabudowy lub lokalizacji infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, turystycznej i edukacyjnej,
  - g) określenie dla ustalonych działań obszaru lub miejsca, terminu oraz częstotliwości ich realizacji, a także obligatoryjności lub fakultatywności danego działania, uwzględniając konieczność osiągnięcia celów ochrony danego Obszaru,
- 9) ustalenie sposobów monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków, przez wskazanie sposobów, metod, częstotliwości, zakresu obserwacji i rejestracji danych umożliwiającą weryfikację spełnienia warunków, o których mowa w punkcie I.1.5 oraz weryfikację i pomiar stanu realizacji działań ochronnych, o których mowa w punkcie I.1.8.,
- 10) ustalenie sposobów monitoringu stanów ochrony przedmiotów ochrony przez wskazanie sposobów, metod, częstotliwości, zakresu obserwacji i rejestracji danych umożliwiającą:
- a) aktualizację łącznej oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony, o której mowa w punkcie I.1.3,
  - b) porównanie różnic między aktualnymi parametrami stanu ochrony przedmiotów ochrony, a parametrami właściwego stanu ochrony,
  - c) ocenę zidentyfikowanych zagrożeń do ustalenia, czy nastąpiło zmniejszenie zagrożeń,
- 11) wykonanie map wg *Standardu wektorowych danych przestrzennych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na potrzeby gromadzenia informacji o rozmieszczeniu chronionych gatunków, ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych*, zwanego dalej „*Standardem wektorowych danych przestrzennych*” oraz „*Adaptacji Standardu wektorowych danych przestrzennych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na potrzeby gromadzenia informacji o rozmieszczeniu ochrony gatunków i ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych*” (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu, 2019), zwanej dalej „*Adaptacją Standardu*” (stanowiącymi odpowiednio załączniki A i B do Opisu Przedmiotu Zamówienia) i przedłożenie Zamawiającemu wersji elektronicznych map (obrazowanie graficzne w formacie .jpg lub .pdf) oraz plików ESRI shapefile w układzie PL-1992 oraz cyfrowych warstw informacyjnych w plikach ESRI shapefile (.shp, .shx, .dbf, .prj),
- 12) sporządzenie projektu aktualizacji Standardowego Formularza Danych (SDF) w zakresie objętych ekspertyzą,
- 13) udział w spotkaniach Zespołów Lokalnej Współpracy (ZLW):
- a) udział w maksymalnie 5 spotkaniach ZLW (w zależności od zapotrzebowania),
  - b) przygotowanie i przedstawienie wkładu merytorycznego na spotkania,

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

- c) (np. w formie prezentacji, referatu, opracowania treści materiałów dla uczestników),
  - d) pełnienie funkcji merytorycznego eksperta z dziedziny ekspertyzy przyrodniczej,
  - e) udział w indywidualnych spotkaniach z Zamawiającym.
2. Przedmiot zamówienia obejmuje wykonanie inwentaryzacji przedstawionych w poniższej tabeli:

Tabela 1. Rodzaje inwentaryzacji przyrodniczych objętych zamówieniem

Nr zadania	Przedmioty ochrony objęte inwentaryzacją	Obszar Natura 2000
Zadanie N1	siedlisko przyrodnicze 8310 <i>jaskinie nieudostępnione do zwiedzania</i>	Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016, Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037
Zadanie N2	gatunki bezkręgowców: 1014 poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i> , 4014 biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i> , 6177 modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> , 6179 modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016

II. ZAKRES PRAC NIEZBĘDNYCH DO REALIZACJI ZAMÓWIENIA

A. Zakres opracowania danych będących przedmiotem zamówienia:

1. Sporządzanie harmonogramu prac terenowych zawierającego:
  - a) Ustalenie we współpracy z Planistą ze strony Zamawiającego obszaru działania i przedmiotów ochrony danego Obszaru objętych inwentaryzacją [wymóg § 2 pkt 1 *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2010 r., Nr 64 poz. 401 ze zm.)* zwanego dalej *Rozporządzeniem*],
  - b) Opisanie metodyki prowadzonych badań w oparciu o metodykę Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych Państwowego Monitoringu Środowiska/Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, zwanego dalej PMŚ GIOŚ, a w przypadku braku wskazania w metodyce PMŚ GIOŚ, sposobu prowadzenia monitoringu oraz braku wyszczególnienia dla danego gatunku i siedliska przyrodniczego parametrów i wskaźników oceny stanu ochrony, należy zaproponować ekspercki sposób przeprowadzenia badań oraz wskaźniki niezbędne do dokonania oceny stanu zachowania, które należy przedłożyć Zamawiającemu do akceptacji na etapie planowania prac terenowych – harmonogramu prac. W uzasadnionych przypadkach, możliwe będzie zmodyfikowanie metodyki prowadzonych badań – po uzyskaniu akceptacji Zamawiającego,
  - c) Ustalenia we współpracy z Planistą zakresu prac terenowych niezbędnych do przeprowadzenia w danym roku/sezonie oraz zakresu prac niezbędnych do częściowego rozliczenia Zamówienia.
2. Skompletowanie, analiza i ocena materiałów dotyczących siedliska przyrodniczego 8310 *jaskinie nieudostępnione do zwiedzania* oraz gatunków zwierząt wymienionych w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako*

obszary Natura 2000 (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1713) zwanym dalej *Rozporządzeniem ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków*, w szczególności na podstawie planu zadań ochronnych danego Obszaru [ustanowionych zarządzeniami Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu: z dnia 29 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037 (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014 r. poz.4023 ze zm.) oraz z dnia 24 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014 r. poz. 5459)], a także materiałów udostępnionych przez Zamawiającego, których wykaz stanowi punkt VII Opisu Przedmiotu Zamówienia. Wykonawca przedstawi listę wykorzystanych publikacji w pkt 1.12 Szablону ekspertyzy, który stanowi załącznik D (wymóg § 3 pkt 2 *Rozporządzenia*).

3. Przeprowadzenie w obu Obszarach na 100% powierzchni każdego z Obszarów terenowej inwentaryzacji przyrodniczej siedliska przyrodniczego 8310 jaskinie nieudostępniowane do zwiedzania, a w obszarze Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 inwentaryzacji przyrodniczej gatunków owadów i mięczaków wraz z ich siedliskami, a także gatunków owadów i mięczaków, które nie zostały wymienione w planie zadań ochronnych tego Obszaru i Standardowym Formularzu Danych, a znajdują się na liście gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty wymienionych w rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków (wymóg § 3 pkt 3 *Rozporządzenia*).
4. Wskazanie i opisanie lokalizacji miejsc, w których stwierdzono poszczególne płyty siedliska przyrodniczego 8310 jaskinie nieudostępniowane do zwiedzania, stanowiska gatunków zwierząt i ich siedlisk poprzez wskazanie obrębów ewidencyjnych i numerów działek ewidencyjnych, a w przypadku gruntów Lasów Państwowych także numerów wydzieleń leśnych wraz z podaniem współrzędnych geograficznych w układzie PL-1992 oraz podaniem powierzchni siedliska przyrodniczego, powierzchni siedlisk gatunków zwierząt.
5. Określenie liczebności populacji zwierząt.
6. Wskazanie i opisanie miejsc/obszarów/obiektów istotnych dla poszczególnych płatów siedliska przyrodniczego 8310 jaskinie nieudostępniowane do zwiedzania, gatunków zwierząt i ich siedlisk.
7. Ocena stanu ochrony przedmiotów ochrony, o której mowa w punkcie I.1.3, w tym ustalenie i opis właściwego stanu ochrony na podstawie posiadanej przez Wykonawcę wiedzy merytorycznej, planu zadań ochronnych danego Obszaru, dostępnych opracowań i badań terenowych (wymóg § 3 pkt 4 *Rozporządzenia*).
8. Zidentyfikowanie, opisanie i ocenienie istniejących i potencjalnych zagrożeń dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony, zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych (według instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000) oraz ocena prawdopodobnych kierunków zmian uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i ich możliwy wpływ na stan ochrony przedmiotów ochrony objętych inwentaryzacją (wymóg § 3 pkt 5 *Rozporządzenia*).
9. Ustalenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony danego Obszaru, zachowania jego integralności oraz spójności sieci Natura 2000 (punkt I.1.5).
10. Ustalenie celów działań ochronnych do osiągnięcia w okresie, na jaki jest sporządzany Plan (tj. 20 lat), jak i w długofalowej perspektywie mając na uwadze wizję optymalnego stanu przedmiotów ochrony.
11. Ustalenie i opisanie działań ochronnych w zakresie, o których mowa w punkcie I.1.8, wynikających z ustalonych celów działań ochronnych, w tym m.in. wskazanie działań związanych z ochroną czynną, działań związanych z ochroną bierną, działań związanych

z utrzymaniem i odtwarzaniem lub przywróceniem poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków, zachowaniem integralności i spójności danego Obszaru oraz działań związanych utrzymaniem bądź modyfikacją metod gospodarowania na danym Obszarze (wymóg § 3 pkt 8 *Rozporządzenia*).

12. Ustalenie i dokładne opisanie metod monitoringu w zakresie, o którym mowa w punkcie I.1.9,10, niezbędnego do oceny realizacji działań ochronnych oraz stanu ochrony przedmiotów ochrony danego Obszaru (wymóg § 3 pkt 9 i 10 *Rozporządzenia*).
13. Zaopiniowanie sformułowanych przez Planistę lub przedstawienie własnych propozycji ustaleń i wskazań do planów/programów/projektów dotyczących zagospodarowania przestrzennego wszystkich gmin zlokalizowanych w granicach obszaru pod kątem ochrony przedmiotów ochrony, objętych wpływem ww. dokumentów planistycznych lub przekazanie informacji o braku konieczności wprowadzenia zmian. Wykonawca dokona powyższego w punkcie 1.10 Szablону ekspertyzy, który stanowi załącznik D.
14. Przygotowanie propozycji projektu zmian (aktualizacji) Standardowego Formularza Danych danego Obszaru i jego granic w zakresie siedlisk lub gatunków objętych inwentaryzacją.
15. Wykonanie i przekazanie Zamawiającemu poglądowych fotografii zinwentaryzowanego terenu, w tym miejsc cennych przyrodniczo, płatów badanych siedlisk przyrodniczych, inwentaryzowanych gatunków oraz ich miejsc występowania wraz z podaniem współrzędnych geograficznych miejsc wykonania fotografii. Fotografie należy wykonać i przekazać w sposób opisany w punkcie IV.5.

B. Zakres opracowania danych GIS:

1. Zestawienie powierzchni zinwentaryzowanych, poszczególnych płatów siedliska przyrodniczego 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania i stwierdzonych stanowisk gatunków zwierząt i ich siedlisk oraz ogólnej powierzchni poszczególnych płatów siedliska przyrodniczego i stanowisk oraz siedlisk gatunków zwierząt w danym Obszarze.
2. Wykaz działek ewidencyjnych i wydzieleń leśnych, w obrębie których występują poszczególne siedliska przyrodnicze oraz stanowiska gatunków zwierząt i ich siedliska w danym Obszarze.
3. Przedstawienie na mapach tematycznych w wersji elektronicznej (.jpg, .pdf), sporządzonych na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez zamawiającego – według *Standardu wektorowych danych przestrzennych i Adaptacji Standardu* (załącznik A i E):
  - a) stanowisk i obszarów występowania siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt oraz ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony w danym Obszarze lub proponowanych do włączenia do przedmiotów ochrony,
  - b) zagrożeń istniejących i potencjalnych,
  - c) działań/zadań ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt oraz ich siedlisk, działań związanych z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania,
  - d) miejsc lub powierzchni przeznaczonych do monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych,
  - e) pozostałych informacji, które są niezbędne do zobrazowania ustaleń planu ochrony (m.in. szlaków komunikacyjnych, jednostek osadniczych, form użytkowania terenu, zalecanych metod gospodarowania, lasów, wód powierzchniowych, infrastruktury technicznej i turystycznej i in.).
4. Wykonawca zobowiązuje się do przedłożenia Zamawiającemu plików ESRI shapefile (.shp, .shx, .dbf, .prj) z ww. danymi w układzie PL-1992.

III. SZCZEGÓŁOWY OPIS PRAC NIEZBĘDNYCH DO REALIZACJI ZAMÓWIENIA

A. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych inwentaryzacją

1. Wykonawca ustali we współpracy z Planistą gatunki zwierząt objęte inwentaryzacją w granicach danego Obszaru przyjmując, że wszystkie gatunki wymienione w planie zadań ochronnych dla tego Obszaru (odpowiednio do zadań częściowych) oraz ujęte w SDF-ie z oceną ogólną A, B, C, D powinny zostać zinwentaryzowane i zbadane. Jeżeli Wykonawca lub Zamawiający posiada w odniesieniu do siedliska przyrodniczego 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania i gatunków będących przedmiotami ochrony danego Obszaru, nowsze i udokumentowane dane inne, niż zawarte w Standardowym Formularzu Danych i planie zadań ochronnych, powinny zostać one uwzględnione przy ustalaniu przedmiotów ochrony, inwentaryzacji i analizie danych.
2. W przypadku uzyskania przez Zamawiającego w okresie związania umową, informacji o występowaniu w granicach danego Obszaru siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt, które nie zostały wymienione w planie zadań ochronnych danego Obszaru i SDF-ie, a stanowiących przedmiot zainteresowania Wspólnoty (zgodnie z *Rozporządzeniem ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków*) lub jeżeli ww. siedliska przyrodnicze i gatunki zostaną stwierdzone przez Wykonawcę w trakcie prac terenowych, powinien on dokonać rozpoznania terenowego oraz dokonać analizy spełnienia kryteriów uznania za przedmiot ochrony Obszaru Natura 2000. Jeżeli kryteria zostaną spełnione to po konsultacji i akceptacji przez Zamawiającego winna zostać przeprowadzona pełna inwentaryzacja, analiza i ocena tak samo jak w przypadku przedmiotów ochrony.
3. W przypadku, gdy występowanie danego siedliska przyrodniczego, gatunku zwierzęcia będącego przedmiotem ochrony nie zostanie potwierdzone podczas badań terenowych, należy zaproponować usunięcie go z SDF-u Obszaru oraz przedłożyć merytoryczne uzasadnienie możliwych powodów zaistnienia takiej sytuacji, ewentualnie zaproponować możliwe działania w celu jego odtworzenia.
4. Ustalając przedmioty ochrony danego Obszaru, będącego przedmiotem zamówienia, należy uwzględnić bezpośrednie sąsiedztwo innych obszarów Natura 2000 i w razie potrzeby zidentyfikować związki funkcjonalne ich przedmiotów ochrony z obszarem objętym inwentaryzacją w celu zapewnienia spójności sieci Natura 2000.
5. Wykonawca powinien uwzględnić także bezpośrednie sąsiedztwo granic danego Obszaru i dokonać analizy pod kątem występowania w nim ewentualnych przedmiotów ochrony.
6. Wykonawca powinien zidentyfikować, pozyskać i zestawić wszystkie dostępne źródła informacji o występowaniu przedmiotów ochrony, ich stanie zachowania, zagrożeniach, wymogach i możliwościach ochrony.
7. Uzupełnienie informacji o przedmiotach ochrony jest dokonywane w toku całego procesu planistycznego, w tym podczas spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy.
8. Wykonawca w toku prac planistycznych, w tym podczas prac Zespołu Lokalnej Współpracy, weryfikuje uzyskane informacje o przedmiotach ochrony, oceniając ich aktualność, wiarygodność i kompletność oraz określa (uszczegółowia) potrzebę wykonania przez Wykonawcę w ramach zlecenia, niezbędnych prac terenowych weryfikujących i uzupełniających tę wiedzę.
9. Wykonawca wymieni i opíše przedmioty ochrony w punkcie 1.2 i 1.3 Szablону ekspertyzy.
10. Wykonawca uwzględni aktualne przedmioty ochrony danego Obszaru w projekcie zmiany Standardowego Formularza Danych (na obowiązującym formularzu i zgodnie z instrukcją

do wypełniania SDF z 2012 roku, która stanowi załącznik E specyfikacji).

B. Inwentaryzacja

Inwentaryzacją należy objąć siedliska przyrodnicze, gatunki zwierząt oraz ich siedliska, które w wyniku prac, o których mowa w punkcie III.A, zostały uznane za przedmioty ochrony danego Obszaru, m.in. siedliska przyrodnicze i gatunki:

- wymienione w planie zadań ochronnych danego Obszaru,
- ujęte w SDF z oceną ogólną A, B, C, D,
- które na podstawie nowszych niż ww. i udokumentowanych danych winny zostać uznane za przedmioty ochrony Obszaru,
- stwierdzone zostaną w trakcie prac terenowych,

oraz siedliska i gatunki uznane za cenne przyrodniczo, a nie ujęte w *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków* (np. gatunki chronione i rzadkie). Należy podać ich nazwę, lokalizację i krótki opis.

Wykonawca zobowiązany jest zinwentaryzować 100% powierzchni Obszaru (w rozumieniu powierzchni stanowiących miejsca występowania lub potencjalne miejsca występowania siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk zwierząt i ich siedlisk). Z badań należy wyłączyć monitorowane stanowiska siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt objęte Państwowym Monitoringiem Środowiska prowadzonym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Prace inwentaryzacyjne w terenie winny zostać udokumentowane za pomocą urządzeń GPS, znaczących trasy przejść śladem aktywnym oraz punktami nawigacyjnymi (waypointy) – w przypadku jaskiń uznaje się udokumentowanie dotarcia do wejść do obiektów.

W ramach inwentaryzacji należy zebrać pełne i dokładne informacje o rozmieszczeniu i stanie ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony danego Obszaru. Dane uzyskane w wyniku prac inwentaryzacyjnych należy opracować zgodnie z punktem IV niniejszego Opisu Przedmiotu Zamówienia.

Istniejące materiały i opracowania mogą posłużyć do weryfikacji danych, jednak nie mogą całkowicie zwalniać z prowadzenia badań w terenie. W przypadku, jeżeli istniejące dane są aktualne (nie starsze niż 6 lat na dzień zatwierdzenia harmonogramu prac przez Zamawiającego) i pokrywają się z zakresem przedstawionym w Opisie Przedmiotu Zamówienia, mogą zostać wykorzystane bez weryfikacji terenowej w sporządzanych ekspertyzach po przedstawieniu uzasadnienia i akceptacji Zamawiającego.

Wykonawca zobowiązany jest sporządzić ogólny opis terenu objętego ekspertyzą oraz terenów przyległych do inwentaryzowanych pod kątem jego zagospodarowania, w tym m.in. występowanie zabudowy, jej typ, szlaki komunikacyjne, występowanie terenów podmokłych, wysięków, lasów, rodzaj gruntu (pola uprawne, ugory), w sposób umożliwiający uzupełnienie informacji o szacie roślinnej obszaru i formach jego zagospodarowania, służące identyfikacji zagrożeń i wypracowaniu zasad jego ochrony. Opis należy zamieścić w punkcie 1.1 Szablону Ekspertyzy.

Przed rozpoczęciem prac terenowych Wykonawca przedłoży Zamawiającemu do akceptacji metodykę prac terenowych wraz z harmonogramem prac terenowych, o których mowa w punkcie II A.1.

1. Inwentaryzacja siedliska przyrodniczego wymienionego w *Rozporządzeniu w sprawie siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin*.

Prace inwentaryzacyjne obejmują siedlisko przyrodnicze 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania w obszarach Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 oraz Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037.

Inwentaryzacja siedliska przyrodniczego powinna być sporządzona w oparciu o metodykę zawartą w *Przewodniku metodycznym do monitoringu siedlisk przyrodniczych* wydany przez GIOŚ i zamieszczonym na stronie <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/publikacje/przewodniki-metodyczne>. Dopuszcza się odstępstwa od ww. metodyki dotyczące terminów i zakresu badań, mogące wynikać z lokalnej specyfiki środowiska przyrodniczego, warunków atmosferycznych, wiedzy eksperckiej Wykonawców i innych przesłanek, po ich uzasadnieniu i akceptacji przez Zamawiającego.

Terminy wykonywania prac terenowych powinny być zgodne z metodyką PMŚ GIOŚ dla danego siedliska przyrodniczego (dopuszcza się odstępstwa opisane w niniejszym opisie przedmiotu zamówienia).

Zadanie N1 - ekspertyza siedliska przyrodniczego 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania w obszarach Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 oraz Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037.

Ekspertyza siedliska przyrodniczego 8310 obejmuje zarówno pełną inwentaryzację stanowisk wymienionych w planie zadań ochronnych danego Obszaru jak i inwentaryzację nowych stanowisk. W przypadku prowadzenia badań w siedlisku przyrodniczym 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania Wykonawca winien zapewnić udział odpowiednich specjalistów (m.in. z dziedziny zoologii, geologii lub/i geomorfologii lub/i speleologii).

Inwentaryzację ww. siedliska przyrodniczego należy wykonać w latach 2021 - 2022. Wyniki prac przekazać należy Zamawiającemu w dwóch częściach: Etap I - wyniki prac i pełną dokumentację dla 50% zakresu prac, Etap II - należy przekazać pozostałe wyniki prac dla 100% zlecenia (pełna dokumentacja zawierająca wyniki pozostałych 50% prac oraz wyniki prac przekazanych wcześniej Zamawiającemu). Badania w siedlisku 8310 należy prowadzić we współpracy z grupą ekspertów wykonującą badania chiropterologiczne dla ww. obszarów Natura 2000 aby uniknąć płoszenia nietoperzy.

2. Inwentaryzacja gatunków zwierząt wymienionych w Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków.

Prace inwentaryzacyjne obejmują entomofaunę i malakofaunę w obszarze Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016. Inwentaryzacja gatunków zwierząt powinna być sporządzona w oparciu o metodykę zawartą w przewodnikach metodycznych do monitoringu gatunków zwierząt wydanych przez GIOŚ i zamieszczonych na stronie <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/publikacje/przewodniki-metodyczne>. Dopuszcza się odstępstwa od ww. metodyki dotyczące terminów i zakresu badań, mogące wynikać z lokalnej specyfiki środowiska przyrodniczego, warunków atmosferycznych, wiedzy eksperckiej Wykonawców i innych przesłanek, po ich uzasadnieniu i akceptacji przez Zamawiającego.

W przypadku braku metodyki dla któregoś z gatunków, należy zaproponować ekspercki sposób przeprowadzenia badań, który pozwoli na uzyskanie pełnych danych o występowaniu gatunku, jego siedlisku, stanie ochrony, zagrożeniach danego gatunku, a także pozwoli szczegółowo określić warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony oraz pozwoli dokładnie zaplanować działania ochronne (metodykę badań należy przedłożyć Zamawiającemu do akceptacji). Prace inwentaryzacyjne w terenie należy wykonywać w terminie, w którym możliwe jest zebranie wszystkich niezbędnych danych i dokonanie jednoznacznej oceny gatunku.

Zadanie N2 - ekspertyza gatunków bezkręgowców 1014, 4014, 6177, 6179 w obszarze Natura 2000 Góry Białskie i Grupa Śnieżnika PLH020016.

Rozpoznanie ww. przedmiotów ochrony obejmuje zarówno pełną inwentaryzację potwierdzonych stanowisk jak i wyszukiwanie nowych stanowisk i gatunków. Poza danymi wymaganymi metodyką PMŚ GIOŚ, wyniki prac inwentaryzacyjnych mają dostarczyć także informacji o rozmieszczeniu stanowisk gatunków, siedliskach, liczebności i dostępności roślin żywicielskich. Inwentaryzację należy wykonać w latach 2021, 2022. Wyniki prac przekazać należy Zamawiającemu w dwóch częściach: Etap I - wyniki prac i pełną dokumentację dla 50% zakresu prac, Etap II - należy przekazać pozostałe wyniki prac dla 100% zlecenia (pełna dokumentacja zawierająca wyniki pozostałych 50% prac oraz wyniki prac przekazanych wcześniej Zamawiającemu).

3. Ocena stanu ochrony przedmiotów ochrony

1. Ocena stanu ochrony przedmiotów ochrony jest dokonywana przez Wykonawcę, zgodnie z metodyką Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska PMŚ GIOŚ lub metodą ekspercką (jeżeli brak jest metodyki PMŚ GIOŚ lub wymaga ona adaptacji do lokalnej specyfiki środowiska) dla każdego płatu siedliska przyrodniczego i stanowiska gatunku.
2. Ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony wykonuje się na podstawie zgromadzonych danych i informacji o konkretnych płatach siedliska oraz stanowiskach gatunków w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację terenową, opracowania naukowe i inne zebrane materiały i dokumenty.
3. Stanu ochrony siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000 dokonuje się ustalając parametr powierzchni siedliska, parametr struktury i funkcji oraz parametr szans zachowania siedliska, przyjmując skalę oceny stanu ochrony zgodnie z punktem I załącznika do *Rozporządzenia*.
4. Stanu ochrony gatunku w obszarze Natura 2000 dokonuje się ustalając parametr populacji, parametr siedliska oraz parametr szansy zachowania gatunku, przyjmując skalę oceny stanu ochrony zgodnie z punktem II załącznika do *Rozporządzenia*.
5. Skalę oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony przyjmuje się zgodnie z załącznikiem do *Rozporządzenia*, gdzie: „FV” oznacza stan właściwy, „U1 – niezadowolający”, „U2 – zły”.
6. Oceniając parametr powierzchni i rozmieszczenia siedliska przyrodniczego należy uwzględnić jego fragmentację, trend zachodzących zmian oraz fragmentację jego poszczególnych płatów.
7. Oceniając parametr struktury i funkcji siedliska przyrodniczego należy ocenić parametr struktury poszczególnych płatów siedliska, uwzględniając stan ochrony jego typowych gatunków oraz procesów ekologicznych zachodzących w danym wydzieleniu, w porównaniu ze strukturą i procesami typowymi dla właściwego stanu ochrony siedliska.
8. Oceniając parametr stanu populacji danego gatunku należy uwzględnić jego liczebność i rozmieszczenie w danym Obszarze oraz trend zachodzących zmian liczebności, oszacowaniu, a także uwzględnieniu cech populacji gatunku, właściwych dla danej populacji gatunku.
9. Oceniając parametr siedliska gatunku należy uwzględnić wielkość i jakość poszczególnych płatów siedliska danego gatunku w porównaniu z cechami siedliska tego gatunku typowymi dla właściwego stanu ochrony.
10. Oceniając parametr szans zachowania siedliska i gatunku w przyszłości należy brać pod

uwagę w szczególności istniejące trendy i zjawiska (np. zmiany zagospodarowania przestrzennego, antropopresję, zmiany klimatyczne, zmiany poziomu wód, itp.), a także istniejące plany i programy oraz wyniki raportów o stanie zachowania typów siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków zwierząt, przekazane Komisji Europejskiej, dostępne na stronie internetowej GIOŚ (<http://siedliska.gios.gov.pl/pl/projekt-raportow-do-ke/projekt-raportow/2007-2012>).

11. W ramach oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony należy dokonać oceny stanu rzeczywistego i stanu referencyjnego.
12. Za referencyjny stan ochrony uważa się taki stan ochrony jaki jest obecnie możliwy do osiągnięcia w danym obszarze Natura 2000 i w danych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczo-przyrodniczych. Referencyjny stan ochrony zasobów gatunków i siedlisk przyrodniczych występujących w Obszarze powinien być wyrażony kryteriami i wskaźnikami przyjętymi dla danego gatunku lub typu siedliska zgodnie z PMŚ GIOŚ.
13. Podstawą oceny danego parametru są odrębne zestawy wskaźników opracowane dla poszczególnych gatunków i poszczególnych typów siedlisk, przyjęte na podstawie wiedzy naukowej do celów monitoringu. Zestawy wskaźników dla części siedlisk i gatunków wraz z zasadami ich interpretacji są dostępne na stronie internetowej GIOŚ (www.gios.gov.pl/siedliska).
14. W przypadku braku wskazania w metodyce PMŚ GIOŚ parametrów i wskaźników oceny stanu ochrony, danego gatunku lub siedliska przyrodniczego Wykonawca zaproponuje ekspercki sposób przeprowadzenia badań oraz indywidualne wskaźniki niezbędne do dokonania oceny stanu zachowania, które przedłoży do akceptacji Zamawiającemu. Z chwilą, gdy GIOŚ opracuje brakujące wskaźniki, Wykonawca zaktualizuje oceny parametru stanu ochrony siedliska przyrodniczego gatunku i na podstawie tych wskaźników dokona stosownych aktualizacji w inwentaryzacji.
15. Wykonawca dokona łącznej oceny stanu przedmiotów ochrony na Szablonie ekspertyzy.

4. Identyfikacja, opis i ocena istniejących lub potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

1. Wykonawca ustali listę istniejących i potencjalnych zagrożeń dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony, uwzględniając łączną ocenę poszczególnych przedmiotów ochrony oraz ocenę prawdopodobnych kierunków zmian uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i ich możliwy wpływ na parametry. Wykonawca dokona analizy powiązań i relacji przyczynowo-skutkowych ze wskaźnikami decydującymi o stanie ochrony siedliska bądź gatunku.
2. Wykonawca dokona identyfikacji, opisu i oceny zagrożeń w punkcie 1.5 Szablону ekspertyzy.
3. Zagrożenia należy ustalić poprzez podanie kodu zagrożenia i jego nazwy, zgodnie z instrukcją do wypełniania SDF-u wraz z załącznikami.

5. Ustalenie celów działań ochronnych

1. Wykonawca ustali cele działań ochronnych do osiągnięcia w okresie, na jaki jest sporządzany plan ochrony, umożliwiające monitoring i weryfikację ich osiągnięcia, z uwzględnieniem:
  - a) konieczności utrzymania właściwego stanu ochrony, likwidacji, ograniczenia istniejących lub potencjalnych zagrożeń dla przedmiotu ochrony lub zapobieżenia im — jeżeli obecny stan przedmiotów ochrony w obszarze został oceniony jako

- właściwy.
- b) potrzeby osiągnięcia właściwego stanu ochrony, konieczności likwidacji, ograniczenia istniejących lub potencjalnych zagrożeń odpowiedzialnych za niewłaściwy stan ochrony przedmiotów ochrony lub zapobieżeniu im – jeżeli obecny stan przedmiotów ochrony w obszarze został oceniony jako niezadowalający lub zły, z wyjątkiem sytuacji, gdy ze względów przyrodniczych jest niemożliwe lub nieuzasadnione polepszenie tego stanu,
  - c) konieczności zachowania integralności obszaru, łączności ekologicznej siedlisk w obszarze i łączności ekologicznej obszaru z obszarami sąsiednimi.
2. Wykonawca, przystępując do ustalenia celów działań ochronnych, weźmie pod uwagę zarówno 20 – letnią jak i długofalową (powyżej 20 lat) wizję optymalnego stanu przedmiotów ochrony danego obszaru Natura 2000, która powinna uwzględniać parametry „właściwego stanu ochrony”, w tym:
- a) liczebność gatunku lub powierzchnia siedliska w obszarze nie ulegnie zmniejszeniu, a w przypadkach, jeśli jest to możliwe, nawet zostanie zwiększona,
  - b) zostaną zachowane lub odtworzone podstawowe cechy ekologiczne siedliska przyrodniczego,
  - c) będą zapewnione określone formy użytkowania gospodarczego w przypadku siedlisk półnaturalnych (np. łąkowych i pastwiskowych),
  - d) będzie zachowana różnorodność biologiczna związana z danym typem siedliska, w tym: gatunki typowe, rzadkie, chronione, specyficzne dla tego typu siedliska,
  - e) będą zachowane lub odtworzone kluczowe elementy struktury ekosystemów (np. udział starych drzewostanów i martwych drzew w lasach),
  - f) będą utrzymane we właściwym stanie siedliska warunkujące realizację cyklu życiowego gatunku chronionego w obszarze.
3. Podczas ustalania celów działań ochronnych gatunku lub siedliska przyrodniczego Wykonawca powinien kierować się:
- a) koniecznością utrzymania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony lub jeżeli ten stan został oceniony jako niewłaściwy albo zły, podjęcie działań zmierzających do uzyskania „stanu referencyjnego”,
  - b) możliwością utrzymania/osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w okresie działania Planu (20 lat),
  - c) istniejącymi i potencjalnymi uwarunkowaniami (w tym społecznymi i gospodarczymi) oraz ograniczeniami (w tym: technicznymi, finansowymi, organizacyjnymi, wynikającymi z braku wiedzy),
  - d) logiką planowania, tj. cele operacyjne (szczegółowe) powinny zbliżać do osiągnięcia celu strategicznego (głównego), a także powinny prowadzić do zmniejszenia lub wyeliminowania zagrożeń,
  - e) możliwością monitorowania i weryfikacji osiągania celów.
4. Wykonawca opíše cele działań ochronnych w punkcie 1.6 Szablону ekspertyzy.

6. Ustalenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony Obszaru, zachowania integralności obszaru oraz spójności sieci Natura 2000.

1. Wykonawca ustali warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru przez:
- a) rozpoznanie lub zmianę celów ochrony w innych formach ochrony przyrody położonych w obszarze lub częściowo się z nim pokrywających,

- b) wskazanie terenów, na których sposoby zagospodarowania powodowałyby znaczące negatywne oddziaływanie na obszar,
  - c) wskazanie terenów, na których sposoby zagospodarowania mogą powodować znaczące negatywne oddziaływanie na obszar,
  - d) wskazanie sposobów gospodarowania wodami,
  - e) wskazanie sposobów prowadzenia gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej,
  - f) wskazanie śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych,
  - g) wskazanie sprzyjających ochronie obszaru kierunków rozwoju społecznego, gospodarczego,
  - h) sformułowanie wskazań do planów zagospodarowania przestrzennego, planów urzędzenia lasu, uproszczonych planów urzędzenia lasu, inwentaryzacji stanu lasu, operatów rybackich i planów gospodarowania wodami,
  - i) wstępne ustalenie dla przedsięwzięć wskazanych przez Zamawiającego lub zidentyfikowanych przez Wykonawcę na etapie prac terenowych, ryzyka ich negatywnego oddziaływania na dany Obszar.
2. Wykonawca opíše warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w punkcie 1.7 Szablону ekspertyzy.

7. Wykaz działań ochronnych

1. Wykonawca określi odpowiednie działania ochronne (obligatoryjne i fakultatywne) zapewniające utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, likwidację, ograniczenie zidentyfikowanych zagrożeń lub zapobieżenie im, oraz zachowanie lub poprawienie integralności obszaru i roli, jaką dany obszar pełni dla spójności sieci Natura 2000, przez:
- a) ustalenie działań ochrony czynnej, które powinny być wykonane dla przedmiotów ochrony,
  - b) ustalenie działań, które powinny być wykonane w celu odtworzenia lub przywrócenia w Obszarze gatunków lub siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla Wspólnoty,
  - c) ustalenie działań, które są potrzebne dla utrzymania, odtworzenia lub poprawy funkcjonowania korytarzy ekologicznych łączących Obszar z obszarami sąsiednimi,
  - d) zaplanowanie rozmieszczenia obiektów i urządzeń służących celom ochrony Obszaru, z wskazaniem ich lokalizacji,
  - e) ustalenie działań, które należy podjąć w ramach gospodarki prowadzonej w Obszarze, zwłaszcza z zakresu gospodarowania wodami, zachowania lub odtworzenia możliwości wędrówki organizmów wodnych, zalesiania, kształtowania przestrzeni produkcyjnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej,
  - f) ustalenie działań pożądanych dla zrównoważonego rozwoju obszaru bazujących na wykorzystaniu zasobów krajobrazu i przyrody Obszaru, a nieprzeszkadzających osięganiu, utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwego stanu przedmiotów ochrony, zwłaszcza działań dotyczących zabudowy lub lokalizacji infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, turystycznej lub edukacyjnej.
2. Wykonawca określi działania ochronne, które:
- a) muszą być indywidualnie zaprojektowane i dostosowane do każdego płatu siedliska, jeśli wynika to ze specyfiki i zróżnicowania płatów (przypisanego do działek ewidencyjnych);
  - b) stworzą standardowy pakiet działań ochronnych, który może być zastosowany

- do każdego płatku siedliska, gdy takie działania mogą być powielane i stosowane dla wielu płatów i służą celom ochrony;
- c) polegają na określeniu ogólnych reguł i procedur gospodarowania (np. ogólnych reguł do stosowania w gospodarce rolnej, rybackiej) lub za pomocą mechanizmów o ogólnym zastosowaniu (np. działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne).
3. Działania ochronne powinny obejmować działania w zakresie monitoringu stanu przedmiotu ochrony (w tym monitoring odpowiednich parametrów i wskaźników stanu ochrony przedmiotów ochrony) oraz realizacji działań ochronnych.
4. Planując działania ochronne należy określić:
- rodzaj działań ochronnych,
  - zakres prac przewidzianych do realizacji i w razie potrzeby warunki co do sposobu ich wykonania,
  - teren lub miejsca ich realizacji (z podaniem działek ewidencyjnych gruntowych, wydzieleń leśnych),
  - termin lub okres oraz częstotliwość ich realizacji,
  - podmioty, których współdziałanie przy realizacji działań ochronnych jest niezbędne,
  - szacunkowe koszty ich realizacji (z podaniem kosztu prowadzenia proponowanych działań ochronnych na 1 ha oraz na całą powierzchnię),
  - obligatoryjność lub fakultatywność działania, uwzględniając konieczność osiągnięcia celów ochrony Obszaru,
- a) techniczne uwarunkowania realizacji działań.
2. Działania fakultatywne powinny uwzględniać wymogi aktualnego Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich (działania skierowane na ochronę siedlisk przyrodniczych).
3. Wykonawca określi odpowiednie działania ochronne na Szablonie ekspertyzy w punkcie 1.8.

8. Monitoring opis wskazań do monitoringu przedmiotów ochrony i działań ochronnych

- Monitoring działań ochronnych – Wykonawca określi sposób monitoringu realizacji działań ochronnych oraz ich skutków, przez wskazanie sposobów, metod, częstotliwości, zakresu obserwacji i rejestracji danych umożliwiających weryfikację spełnienia warunków utrzymania lub odtwarzania właściwego stanu przedmiotów ochrony oraz weryfikację i pomiar stanu realizacji działań ochronnych.
- Monitoring stanu ochrony przedmiotów ochrony – Wykonawca określi sposób monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony przez wskazanie sposobów, metod, częstotliwości, zakresu obserwacji i rejestracji danych umożliwiających: aktualizację łącznej oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony, porównanie różnic między aktualnymi parametrami stanu ochrony przedmiotów ochrony, a parametrami właściwego stanu ochrony, ocenę zidentyfikowanych zagrożeń do ustalenia, czy nastąpiło zmniejszenie zagrożeń.
- Zakres monitoringu:
  - wyszczególnienia przedmiotów ochrony do objęcia monitoringiem przyrodniczym,
  - opisania metodyki prowadzonych badań,
  - wskazanie terminów prowadzenia monitoringu,
  - wskazanie i opisanie lokalizacji stałych powierzchni badawczych wybranych pod kątem reprezentatywności wykonania badań monitoringowych (działki ewidencyjne, wydzielania leśne), wraz z podaniem współrzędnych geograficznych oraz powierzchni siedliska przyrodniczego oraz powierzchni siedlisk gatunków zwierząt,
  - zaproponowanie wskazań do częstotliwości prowadzenia monitoringu.
- Opis wskazań do monitoringu należy wskazać w Szablonie ekspertyzy w punkcie 1.9.

9. Aktualizacja Standardowych Formularzy Danych Obszarów

Wykonawca przeanalizuje aktualny SDF obszaru i przedstawi propozycję jego zmian, obejmujący inwentaryzowaną grupę gatunków lub siedliska przyrodnicze, w tym zwłaszcza w zakresie:

- a) weryfikacji przedmiotów ochrony,
- b) propozycji aktualizacji oceny znaczenia przedmiotów ochrony (poprzez nadanie wartości A, B, C, D – zgodnych z instrukcją wypełniania SDF) wraz ze szczegółowym uzasadnieniem merytorycznym.

Wykonawca sporządzi opis jakości i znaczenia Obszaru oraz wykaz zagrożeń, presji, działań mających wpływ na Obszar, dla przedmiotów ochrony objętych inwentaryzacją.

Wykonawca zweryfikuje dane zawarte w SDF-ie wraz z uzasadnieniem merytorycznym.

Wykonawca może zaproponować wyłączenie przedmiotu ochrony – jest to możliwe po uzyskaniu nowych informacji i danych naukowych, które potwierdzą, że popełniono błąd w SDF-ie w zakresie identyfikacji przedmiotów ochrony i ich oceny lub nastąpił zanik gatunku lub siedliska w wyniku procesów naturalnych, niewynikających z faktu niepodejmowania działań ochronnych po dniu 1 maja 2004 roku.

W przypadku stwierdzenia podczas prac terenowych występowania w granicach danego Obszaru siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt, które nie zostały wymienione w Standardowym Formularzu Danych, a stanowiących przedmiot zainteresowania Wspólnoty (zgodnie z Rozporządzeniem ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków), należy dokonać analizy spełnienia kryteriów uznania za przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i – w przypadku ich spełnienia - uwzględnić je w aktualizacji SDF – u.

Wykonawca przedstawi propozycję zmian SDF – u w punkcie 1.11 Szablону ekspertyzy.

IV. FORMA OPRACOWANIA DOKUMENTACJI

1. Na pełną dokumentację składa się:

- a) poprawnie wypełniony Szablon ekspertyzy,
- b) propozycja aktualizacji SDF,
- c) sprawozdanie uzupełniające Szablon, zawierające:
  - metodykę inwentaryzacji,
  - karty obserwacji: siedlisk przyrodniczych, stanowisk gatunków zwierząt,
  - fotografie zinwentaryzowanego terenu w tym siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt wraz z ich siedliskami, nie mniej niż dwie fotografie każdego płatu siedliska przyrodniczego oraz minimum dwie fotografie gatunku objętego inwentaryzacją (zdjęcie gatunku lub/i zdjęcie śladów bytowania gatunku, zdjęcie jego siedliska, zdjęcie przedstawiające zagrożenie istniejące dla danego gatunku, itp.) - należy podać współrzędne geograficzne miejsca, w którym została wykonana fotografia,
  - fotografie miejsc cennych przyrodniczo, ważnych dla ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków w danym Obszarze,
  - fotografie przedstawiające zagrożenia istniejące dla danego przedmiotu ochrony,
  - wskazanie lokalizacji miejsc, w których stwierdzono poszczególne gatunki zwierząt, siedlisk przyrodniczych wraz z podaniem współrzędnych geograficznych (podanie współrzędnych X i Y w układzie współrzędnych prostokątnych płaskich PL-1992), działek ewidencyjnych, podziału administracyjnego (gmina, powiat), wydziałów leśnych w przypadku gruntów Lasów Państwowych,

- ślady GPS (w przypadku prowadzenia prac w miejscach, gdzie sygnał GPS może być niedostępny dopuszczone jest odstępianie od dokumentowania śladów GPS, np. w jaskiniach),
  - wszystkie inne informacje, które nie znalazły się w Szablonie ekspertyzy oraz w sprawozdaniu uzupełniającym, a są istotne dla prawidłowej realizacji zamówienia,
- d) Mapy i opracowane dane GIS (zgodnie z cz. II B OPZ).
2. Dokumentację, stanowiącą przedmiot zamówienia, należy przedłożyć w siedzibie Zamawiającego - opracowania częściowe należy przedłożyć w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD w dwóch egzemplarzach. Całość dokumentacji (kompletne opracowanie) należy przedłożyć w siedzibie Zamawiającego w czterech egzemplarzach (w tym dwa w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD). Dokumentację drukowaną - tekst - należy spiąć w sposób trwały, dopuszcza się bindowanie materiałów pod warunkiem nietworzenia dużych tomów utrudniających przeglądanie poszczególnych kart, poszczególne tomy dokumentacji należy czytelnie i w sposób trwały opisać na stronie frontowej oraz grzbiecie.
  3. Dokumentację, stanowiącą przedmiot zamówienia, na płytach CD/DVD w formie elektronicznej należy dostarczyć w indywidualnych kopertach na płyty CD/DVD opisanych w sposób trwały na opakowaniu oraz bezpośrednio na płycie (podając nazwę obszaru, typ inwentaryzacji, datę nagrania, autora): pliki tekstowe w dwóch formatach: .doc lub .docx oraz .pdf, mapy i cyfrowe warstwy informacyjne (GIS) w formatach zgodnych ze Standardem Danych GIS niniejszej specyfikacji oraz dodatkowo mapy i obrazowania graficzne w formacie rastrowym .jpg lub .pdf.
  4. Dane GIS należy opracować zgodnie z wytycznymi zawartymi w *Standardzie wektorowych danych przestrzennych* Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na potrzeby gromadzenia informacji o rozmieszczeniu chronionych gatunków, ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych, zwanym dalej „Standardem” oraz *Adaptacji Standardu wektorowych danych przestrzennych* Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na potrzeby gromadzenia informacji o rozmieszczeniu chronionych gatunków, ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu, 2019), zwanej dalej „Adaptacją”, stanowiącymi odpowiednio załącznik A i załącznik B do Opisu Przedmiotu Zamówienia. Informacje opisujące strukturę przekazanych danych (klas obiektów) nieopisanych w Standardzie lub Adaptacji lub które zostały uzupełnione o dodatkowe atrybuty, niewskazane w Standardzie lub Adaptacji należy zapisać w formacie .doc lub .docx oraz .pdf. Dokumentacja opisowa zbiorów danych musi być zgodna ze Standardem i Adaptacją. Informacje przestrzenne mają posiadać tzw. metadane zgodne z dyrektywą INSPIRE. Kompletne i poddane weryfikacji materiały należy dostarczyć na nośniku danych CD/DVD. Dane na nośniku należy zapisać w formacie uniemożliwiającym ich modyfikację. Wykonawca wraz z ostateczną wersją materiałów przekazuje Zamawiającemu wszelkie materiały uzyskane od Zamawiającego na potrzeby opracowania ekspertyzy (materiały te nie mogą być wykorzystywane do żadnych innych celów poza określonymi w zleceniu).
  5. Fotografie należy przekazać w wersji cyfrowej o rozdzielczości minimum 1024 pikseli na dłuższym boku i 300 dpi, na nośniku CD/DVD. Nazwa pliku winna jednoznacznie określać nazwę fotografowanego obiektu (siedliska przyrodniczego, gatunku lub miejsca), wskazywać lokalizację obszar Natura 2000, nazwisko autora oraz datę wykonania, zgodnie ze wzorem: *idzdzęcia_nazwaobektu_lokalizacja_nazwaobszaruNatura2000_autor_dd.mm.rrrr*. Dokumentacja fotograficzna najważniejszych siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, miejsc i śladów bytowania powinna zawierać georeferencje (format exif/geo-tag) - w przypadku prowadzenia prac w miejscach, gdzie

sygnał GPS może być niedostępny (np. w jaskiniach) dopuszcza się odstępianie od ww. wymogu. Wraz z dokumentacją fotograficzną należy przedłożyć zestawienie fotografii w pliku tekstowym (tylko wersja elektroniczna), zawierającym następujące informacje: *idzjdjcia_nazwaobiektu_lokalizacja_guidstanowiska/siedliska /gatunku_nazwaobszaruNatura2000_autor_dd.mm.rrrr.*,

6. Wszystkie materiały i opracowania w tym płyty CD/DVD muszą być oznakowane logotypami Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko wraz z nazwą projektu, RDOŚ we Wrocławiu, Unii Europejskiej, zgodnie ze wzorcami przekazanymi przez Zamawiającego.

V. ORGANIZACJA I ZAKRES PRAC TERENOWYCH

1. Zamawiający nie przewiduje możliwości zakupu wyników badań od Wykonawcy lub innych podmiotów opracowanych przed dniem podpisania umowy.
2. Wykonawca będzie przestrzegał założeń metodyki prac terenowych mających na celu zweryfikowanie i uzupełnienie wiedzy o występowaniu siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz stanu ich ochrony, które zostały opisane w Wytocznych wskazanych przez Zamawiającego.
3. Wykonawca uzyska zgodę na badania terenowe od właścicieli gruntów i nieruchomości we własnym zakresie.
4. Wykonawca we własnym zakresie uzyska niezbędne zezwolenie na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub na odstępstwa od zakazów w rezerwacie przyrody.
5. Koszty dojazdu pokrywa Wykonawca.

VI. WARUNKI KONTROLI I ODBIORU DANEJ CZĘŚCI PRAC ORAZ ODBIORU KOŃCOWEGO

1. Wyniki inwentaryzacji i oceny siedlisk przyrodniczych/gatunków zwierząt zostaną przyjęte przez Zamawiającego pod warunkiem:
  - dostarczenia Zamawiającemu kompletu wymaganej dokumentacji,
  - dostarczenia kompletu plików z urządzeń GPS obejmujących wszystkie pomiary i trasy, które powinny być zarejestrowane w trakcie prac inwentaryzacyjnych,
  - dostarczenia kompletu wymaganych fotografii (plików cyfrowych),
  - dostarczenia Zamawiającemu bazy GIS uzupełnionej w takim zakresie, jaki obejmuje dany poziom zaawansowania prac,
  - braku wad w opracowaniu,
  - kompletności przekazanych materiałów.
2. Opracowanie uznane zostanie za wadliwe, jeśli stwierdzono:
  - niespójność danych zawartych w sprawozdaniu uzupełniającym (np. inna godzina, dzień, inne siedlisko/szczegóły siedliska opisane w formularzu, inne na zdjęciu itp.),
  - nieprawidłowości w wykonaniu prac/pomiarów dotyczących ponad 10% płatów siedlisk przyrodniczych/stanowisk i siedlisk gatunków lub ponad 10% transektów,
  - nieprawidłowości w dokumentacji GPS,
  - nieprawidłowości w dokumentacji fotograficznej,
  - nieprawidłowości w dokumentacji terenowej,
  - braki w dokumentacji w zakresie stanu zachowania oceny siedlisk i gatunków,

- brak lub pominięcie w pracach terenowych płatów siedlisk przyrodniczych/stanowisk zwierząt (tych dla których jest to celowe), wykazanych w poprzednich opracowaniach bez komentarza,
  - braki w inwentaryzacjach terenowych.
3. Nieprawidłowości wykonania prac:
- brak kompletu plików z urządzeń GPS,
  - stwierdzenie manipulacji w plikach GPS,
  - brak fotografii,
  - stwierdzenie manipulacji w plikach zdjęciowych lub usunięcie danych EXIF,
  - stwierdzenie wykonania prac w nieprawidłowych terminach,
  - stwierdzenie wykonywania prac przez osobę bez wymaganych kwalifikacji.
4. Wszyscy eksperci winni dokumentować swoje prace w terenie za pomocą urządzeń GPS, znacząc trasy przejść śladem aktywnym, a wyniki pomiarów za pomocą punktów nawigacyjnych (waypointów), w przypadku prowadzenia prac w miejscach, gdzie sygnał GPS może być niedostępny dopuszczone jest odstępnie od dokumentowania śladów GPS, np. w jaskiniach. Wykonawca prześle Zamawiającemu pełną dokumentację pracy ekspertów (lub wskazanego eksperta), stanowiącą potwierdzenie wykonania prac w terenie. Dokumentację należy przekazać w formie plików *.gpx lub innych zamiennych, których odczyt jest możliwy za pomocą programu QuantumGis lub MapSource wraz z informacją kogo i czego dane dotyczą (powiązanie między formularzami terenowymi a danymi GIS następuje przez wpisanie do formularza terenowego autora, daty i numeru punktu nawigacyjnego). Brak w/w danych będzie traktowany jako brak badań terenowych danego zagadnienia, odbiór prac tej części zamówienia jest w takiej sytuacji niemożliwy.
5. Przy wykonywaniu zdjęć i pomiarów GPS należy zwracać uwagę na prawidłowe ustawienie daty i godziny. Rozbieżność w czasie pracy tych urządzeń może być uznana przez Zamawiającego za wadę dokumentacji.
6. Odbioru dokonują przedstawiciele Zamawiającego w obecności co najmniej jednego przedstawiciela Wykonawcy. Odbiór potwierdzany jest protokołem odbioru. Protokół odbioru sporządza się w pięciu egzemplarzach, jeden dla Wykonawcy, cztery dla Zamawiającego
7. Zamawiający zastrzega sobie prawo do monitorowania postępu prac inwentaryzacyjnych na każdym z etapów, również przed odbiorem danego etapu. Podstawą takiej kontroli będą pliki z urządzeń GPS (trasy przejścia osób wykonujących inwentaryzację, punkty dokonanych obserwacji/stanowisk) oraz czytelnie wypełnione karty obserwacji. Zamawiający zastrzega sobie także prawo do kontroli terenowych podczas prowadzenia badań przez Wykonawcę.

VII. DOSTĘPNE DOKUMENTACJE

Zamawiający informuje, iż w trakcie przygotowania oferty należy zapoznać się z niżej wymienionymi dokumentami, a dane w nich zawarte należy wykorzystać w trakcie przygotowywania oferty oraz wykonywania ekspertyz. Dokumenty te dostępne są:

A. na ogólnodostępnych stronach internetowych:

1. Plany zadań ochronnych:

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru

- Natura 2000 Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037.*, (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014 r. poz.4023 ze zm.).
Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 24 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016. (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014 r. poz. 5459).
<http://wroclaw.rdos.gov.pl/plany-zadan-ochronnych>.
2. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000* (Dz. U. z 2010 r., Nr 64 poz. 401 ze zm.):
<http://isap.sejm.gov.pl>.<http://www.gdos.gov.pl/akty-prawne>.
  3. *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 55 ze zm.): <http://isap.sejm.gov.pl>.<http://www.gdos.gov.pl/akty-prawne>.
  4. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000* (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1713):
<http://isap.sejm.gov.pl>.<http://www.gdos.gov.pl/akty-prawne>.
  5. Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE L.92.206.7, Dz. U. UE-sp.15-2-102 z późn. zm.):
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:PL:NOT>.
http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm.
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm.
  6. Standardowe Formularze Danych Obszarów Natura 2000:
<http://natura2000.gdos.gov.pl/wyszukiwarka-n2k>.
  7. Mapy Obszarów Natura 2000:
<http://natura2000.gdos.gov.pl/wyszukiwarka-n2k>.
  8. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny:
<http://natura2000.gdos.gov.pl/wytyczne-i-poradniki>.
  9. Główne rezultaty kolejnych etapów monitoringu przyrodniczych realizowanych przez GIOŚ:
<http://siedliska.gios.gov.pl/pl/wyniki-monitoringu/2015-2018>.
  10. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000 dostępne pod adresem:
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_pl.pdf.
  11. Instrukcja wypełniania standardowych formularzy danych – 2012 r.:
<http://natura2000.gdos.gov.pl/wytyczne-i-poradniki>.
  12. Przewodniki metodyczne PMŚ GIOŚ.

B. w siedzibie Zamawiającego:

1. Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037 wraz z mapami w formacie plików shp.
2. Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 wraz z mapami w formacie plików shp.
3. Inwentaryzacje przyrodnicze gmin (w nawiasie podano rok opracowania): Międzylesie (2002), Bystrzyca Kłodzka (2010), Stronie Śląskie (2002), Łądek-Zdrój (2002), Bolków

- (1999), Janowice Wielkie (1999), Jeżów Sudecki (1999), Kamienna Góra (1993), Marciszów (1994), Wojcieszów (1999), Świerzawa (1999).
4. Smoczyk 2017: „Weryfikacja występowania siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej oraz chronionych roślin i grzybów na wybranych obszarach położonych na terenie gminy Stronie Śląskie”.
  5. Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza w Lasach Państwowych, 2006-2007 - dostępna w formie plików shp.
  6. Wyniki prac Wojewódzkiego Zespołu Specjalistów w latach 2008-2009 dla obszarów Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016 oraz Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037 dostępne w formie plików shp.
  7. Świerkosz i in. 2007. Opracowanie rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk z załączników I/II Dyrektywy 92/43/EEC (Natura 2000) w 45 proponowanych Specjalnych Obszarach Ochrony na terenie województwa dolnośląskiego. Wrocław.
  8. BULiGL w Brzegu 2016 „Opracowanie fitosocjologiczne dla lasów położonych w granicach obszarów Natura 2000 i gruntów nieleśnych w tych obszarach, na których stwierdzono siedliska przyrodnicze – Nadleśnictwo Jawor”.
  9. BULiGL w Brzegu 2016 „Opracowanie fitosocjologiczne dla lasów i gruntów nieleśnych – Nadleśnictwo Jawor”.
  10. BULiGL w Brzegu 2018 „Opracowanie fitosocjologiczne dla lasów i gruntów nieleśnych – Nadleśnictwo Łądek Zdrój”.
  11. BULiGL w Brzegu 2019 „Opracowanie fitosocjologiczne dla lasów i gruntów nieleśnych – Nadleśnictwo Międzylesie”.
  12. BULiGL w Brzegu 2019 „Opracowanie fitosocjologiczne dla lasów i gruntów nieleśnych – Nadleśnictwo Śnieżka”.
  13. BULiGL w Brzegu 2020 Plan Urządzania lasu dla Nadleśnictwa Łądek Zdrój.
  14. BULiGL w Brzegu 2020 Plan Urządzania lasu dla Nadleśnictwa Międzylesie.
  15. Dane dotyczące rezerwatów przyrody województwa dolnośląskiego.

Z uwagi na obszerność materiałów opisanych w cz. B Zamawiający nie ma możliwości załączenia tych materiałów do niniejszej specyfikacji. Materiały zostaną nieodpłatnie przekazane drogą elektroniczną lub Wykonawcy mogą dokonać ich przeglądu w siedzibie Zamawiającego.

C. dane i materiały kartograficzne będące w posiadaniu Zamawiającego:

1. Materiały o charakterze katastralnym powstałe na potrzeby Land Parcel Identification System.
2. Ortofotomapa pozyskana z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.
3. Ortofotomapy lotnicze z zasobów Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Anaglif) z lat 2013-2015.
4. Dane ewidencyjne pozyskane z poszczególnych Powiatowych Ośrodków Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (działki ewidencyjne i użytki gruntowe).
5. Granice oddziałów i wydzieleń leśnych pobranych z witryny <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/udostepnianie>.

Materiały zostaną przekazane nieodpłatnie. Materiały źródłowe, o których mowa w cz. C, mogą być wykorzystane tylko do wykonania przedmiotu umowy, a po wykorzystaniu należy je zwrócić i trwale usunąć ze wszystkich nośników użytkowanych przez Wykonawcę.